

סוגיות בדיני בוררות

ועוד על חובת הנאמנות של הבורר

יחיאל ברונר, עו"ד, מהנדס

במאמרנו האחרון "הבורר כנתבע", עסקנו בשאלת חובת הנאמנות החלה על הבורר כלפי הצדדים המתדיינים בפניו. הפעם נפנה לפן נוסף של חובת נאמנות זו.

במהלך בירור סכסוך בין שני צדדים בפני בורר שנתמנה על ידם, פנה מפקח ארצי ביחידה הארצית לשומה של אגף מס הכנסה ("המפקח") לבורר, וביקש ממנו להעביר למשרדי מס הכנסה מסמכים הקשורים לבוררות המתקיימת בפניו, כולל כתבי טענות, פרוטוקולים ומסמכים שהצדדים הגישו לו במסגרת הליכי הבוררות. לאחר שפנה לצדדים וביקש את תגובתם בקשר לבקשת המפקח, ומשקיבל את התנגדותם לבקשה, הודיע הבורר למפקח כי הוא מנוע מלהעביר פרטים על הבוררות המתנהלת בפניו, שכן בכך הוא עלול להפר את האמון שהמשיבים נתנו בו במנותם אותו כבורר.

בנוסף, פנה הבורר בבקשה לביהמ"ש המחוזי, וביקש מביהמ"ש ממנו לקבוע שהוא מנוע מלמסור את המסמכים שהתבקשו. פנייתו של הבורר לביהמ"ש נעשתה על ידו בהתבסס על סעיף ט"ז שבתוספת לחוק הבוררות, הקובע כי: "הבורר רשאי להביא שאלה משפטיות המתעוררת במהלך הבוררות, או את פסק הבוררות, כולו את מקצתו, לפני בית המשפט בדרך אבעיה לשם מתן חוות דעת". מעבר להגשת הבקשה עצמה, לא טען הבורר עצמו בפני ביהמ"ש, אלא הצטרף לטענות ולנימוקים שהעלו פרקליטי שני הצדדים המתדיינים בפניו, ואשר היו גם הם צד להליך בפני ביהמ"ש.

אחת מטענותיהם של הצדדים בביהמ"ש כנגד בקשת המפקח היתה, שהבורר רשאי לסרב להעביר את המסמכים למפקח הואיל ויש להחיל על העניין חסיון וסודיות החלים, לטענתם, על הליכי הבוררות. בנוסף, טענו הצדדים, כי מסירת המסמכים ע"י הבורר למפקח עלולה להוות פגיעה בהם בניגוד לחוק הגנת הפרטיות. נימוק נוסף להתנגדותם הם תלו בסעיף 30 לחוק הבוררות, בו דנו במאמרנו הקודם, על פיו חייב בורר "לנהוג כלפי בעלי הדין בנאמנות". לטענתם, אין ספק כי בהעברת המסמכים על ידי הבורר למפקח, יפר הבורר את חובת הנאמנות החלה עליו כלפיהם. מנגד, טען בא כוחו של המפקח, כי על פי הוראות פקודת מס הכנסה הוא זכאי לקבל מהבורר את המסמכים שהתבקשו על ידו. כמו כן נטען על ידו, שמול טענות החסיון, הסודיות והנאמנות של הליכי הבוררות עומדת הזכות השלטונית, המפורטת בפקודת מס הכנסה, לקבלת המסמכים המבוקשים.

בפסק דינו, דחה בית המשפט את בקשת הבורר, ואימץ את טענות בא כוח המפקח.

בתחילת דיונו בפסק הדין, קבע ביהמ"ש, כי ספק רב האם רשאי היה הבורר לנקוט בהליך של "אבעיה", בהתאם לסעיף ט"ז שבתוספת, לשם קבלת החלטה שיפוטית בנוגע לבקשת המפקח, שכן: "מלשון הסעיף עולה המגמה והמטרה לאפשר לבורר לקבל מבית המשפט חוות דעת בשאלה משפטית, ככל שהיא נוגעת לדיון במהלך הבוררות המתקיים בפניו, ולצורך ניהול הבוררות כדין, ומתן פסק כדין". בית המשפט מצטט גם את דבריה של פרופ' אוטולנגי בספרה "בוררות דין ונוהל", שם היא מציינת כי יש להבחין, לעניין "אבעיה", בשתי אפשרויות של פניה על ידי הבורר לבית המשפט. האחת - הנקראת "בעיית עצה", והשנייה - הקרויה "בעיית פסק". בקשר לבעיית עצה מציינת פרופ' אוטולנגי שזו הינה: "בעיה שמגיש בורר לבית המשפט, תוך כדי ניהול הבוררות, על מנת שיעץ לו בדבר כלשהו הנמצא בבירור בפניו. בדרך כלל, בעית עצה תהיה בקשר להיקף סמכותו של הבורר, הן מבחינת הנושאים שבמחלוקת והן מבחינת האנשים המעורבים בסכסוך". ביהמ"ש מאמץ את דבריה של פרופ' אוטולנגי וקובע כי "הפניה בדרך של אבעיה, על ידי בורר לבית המשפט, הנה לצורך קבלת עצה משפטית בעניינים הנמצאים בבירור בפניו והדרושים לבורר לצורך הדיון שבפניו". מאחר ופניית הבורר לבית המשפט, בעניין דנו, האם עליו

ביהמ"ש מצא גם טעם לפגם בכך, שעצם התנגדותו של הבורר למסירת המסמכים למפקח אינה אלא התנגדותם של הצדדים עצמם לכך, שכן, לבורר עצמו אין כל עניין במסירת או באי-מסירת המסמכים למפקח. בפנייתו של הבורר לביהמ"ש הוא שם עצמו לפה לצדדים, במקום שאלה יפנו ישירות לביהמ"ש, מבלי לערב כלל את הבורר, בבקשה מתאימה לקבלת צו מניעה, ללא שום קשר להליכי הבוררות, בנסיון למנוע את מסירת המסמכים.

גם את טענות החסיון, ההגנה על פרטיות, הסודיות ונאמנות-הבורר דחה ביהמ"ש אחת לאחת. בפסק דינו מזכיר ביהמ"ש את ההלכה הפסוקה אשר קבעה, כי גם לחשבונות המצויים בידי בנק ישנו חסיון יחסי בלבד כלפי שלטונות המס, כמו גם לרשומות רפואיות של רופא, או לדוחות רפואיים. לסיכום קובע ביהמ"ש כי: "אין ספק בעיני כי במאזן האינטרסים המתנגשים, בענייננו, דהיינו בין רצונם של המשיבים לחסות בצל חסיון וחובת נאמנות של הבורר כלפיהם, לבין האינטרס הציבורי שבקביעת מס אמת על הכנסות של נישומים, והצורך לאפשר בדיקת הכנסותיהם של נישומים על ידי פקיד השומה, גובר האינטרס הציבורי ויש להעדיפו על האינטרס הפרטי של המשיבים, המבקשים למנוע את בדיקת הכנסותיהם על ידי פקיד השומה....כך או אחרת, נראה לי כי חובת נאמנותו של הבורר כלפי המתדיינים בפניו, אין בה כדי לשחרר את הבורר מן החובה המוטלת עליו להיענות לדרישת פקיד השומה בהתאם לסעיף 135 לפקודה."

את טענת הצדדים שהם זכאים לכך שראיות המובאות על ידם בפני הבורר לא יופצו ברבים ולא יהיו נחלת הכלל, דחה ביהמ"ש, שכן פקודת מס הכנסה מטילה על המפקח ועובדיו חובת סודיות.

בסופו של הדיון, חייב ביהמ"ש, גם את הבורר, בהוצאות המפקח. נראה לנו, שהדבר נעשה על ידי ביהמ"ש בכדי להביע את מורת רוחו על כך שהבורר הפך לכלי בידי הצדדים במאבקם כנגד המפקח, מאבק שאינו מעניינו של הבורר, ועל לו לקחת חלק בו, שכן, כאמור, עליו להתרכז אך ורק "במהלך הבוררות המתקיים בפניו", ובו בלבד.